

A les manifestacions festives (cavalcades, desfilades, moixigangues processons, etc...) de l'Antic Règim es reproduïa la conformació estamental de la societat d'aquells temps: el poble pla, noblesa i clero, tots tres tenien el seu segment propi amb gradació jeràrquica a mesura que transcorria el seguici cap al final, on hi era el punt més important amb el carro triomfal, tron o anda, portats pels més fidels servidors. El nostre cas no és una exempció i com aquí no hi havia noblesa –per màxim alguns acabalats benestants, però sense títol-, la processó quedà formada per una part profana, la popular, i una segona, la religiosa, domini del clero, que culmina amb l'anda, i cloent-la, les presidències.

L'anda de la Mare de Déu sempre fou portada sota pal·li per ordenats –de majors o menors-, preveres o beneficiats de la parròquia, revestits amb dalmàtiques, i si en feien falta, fins i tot, es recorria als frarets –sacerdots o llecs- del convent o dels convents més propers (Alzira, Carlet). Aquest ritual ancestral va ser modificat per raons de caire històrica general, provocada pels canvis socioculturals i, sobretot, per les desamortitzacions decimonòniques, que afectaren els ordes religiosos conventuals i el clergat secular. La manca de professors obligà a flexionar la norma en favor de l'entrada activa de laics dins la part reservada al clergat, ara com a portadors de les andes i del pal·li. Aquesta crisi de disponibilitat arribà també a afectar a certs personatges com els Evangelistes. Hi ha que ponderar també el fet de què les andes de la Mare de Déu es recarregaren d'ornamentació (fanals, peanya, etc...) fruit de la devoció, de manera que als quatre preveres portadors de la senzilla anda antiga el hi feu impossible. Des de 1846 s'observava el problema. El clero d'aleshores n'eren pocs, vells i impossibilitats. El doctor don Gaspar Silvestre Tudela (1833-1860), rector de Sant Jaume, d'acord amb l'Ajuntament consensuaren, en 1851, una solució harmònica per als temps i el decòrum de la celebració: que pogueren portar les andes uns quants "veïns honrats" als que se'ls hi tolerava vestir alba i dalmàtica.

Sembla que la idea de instituir els Volants es va inspirar en uns personatges que intervingueren en les processons de celebració del VI Centenari de la Troballa en 1847. Don Benet Ballester ens relata la vistosa presència de "...otro piquete de soldados vestidos a la antigua española, como el que abría la marcha de la procesión..." que causaren gran impacte i admiració entre la gent. A jutjar per les més velles mostres gràfiques, sembla que aquestes robes, que rememoren les d'un donzell o patge, foren les que inspiraren la vestimenta emprada pels primers Volants, que, en un moment indeterminat es convertí en privativa, passant de pares a fills o entre la nissaga familiar, i seria quan, mantenint la uniformitat externa –capeta de vellut vermell, pantalons bombatxos-, la peça més pròpia i íntima, la camisa, es veuria ornamentada amb profusió de volants de randa i brodats, que originarien la denominació popular, sense oblidar també que el mot de volant fa referència a una mena de lacai o ajudant vestit de curt. D'una o altra manera, avui podem ben bé entendre que es tracta dels servidors de la Mare de Déu, els més immediats, els portadors de l'anda. Engalanats adientment per a ocupar el punt més important de la Processó.

La presència dels Volants a les processons no ha sigut constant ni continuada. Sembla que fou bastant freqüent entre 1852 i 1935, sobretot als voltants de 1925 amb motiu de la Coronació. Després de la guerra civil iniciaren el declivi i, passada la celebració del VII Centenari en 1947, quasi desaparegueren, però va ser definitiva quan la portada de l'anda de tots els itineraris de les processons fou encomanada a les associacions locals. Finalment, de 1985 ençà van ser recuperats per a actuar en suplència de portadors, tot respectant la preeminència dels veïns que tenen voluntat de dur l'anda de la Mare de Déu.